

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2023-01-13

Diarienummer N165-0928/22

Handläggare

Jörgen Larzon, Robin Akbas

Telefon: 031-365 00 00

E-post: jorgen.larzon@socialsydvast.goteborg.se

Information om förvaltningsremiss gällande grundskole- och förskolenämndens hemställan hos kommunfullmäktige om reviderade avgifter för förskola och pedagogisk omsorg samt fritidshemsavgifter

Förslag till beslut i nämnd

1. Socialnämnd Sydväst antecknar informationen till protokollet.

Beslut fattat av socialförvaltningen

Socialförvaltningen Sydväst avstyrker grundskole- och förskolenämndens hemställan hos kommunfullmäktige om reviderade avgifter för förskola och pedagogisk omsorg samt fritidshemsavgifter.

Sammanfattning

Förskole- och grundskolenämnden har inkommit med varsin hemställan till kommunfullmäktige avseende revidering av avgifter för förskola och pedagogisk omsorg respektive fritidshemsavgifter.

I nuvarande regler avseende förskole- och fritidshemsavgifter framgår att hushåll som erhåller försörjningsstöd betalar ingen avgift, vilket tolkas av socialförvaltningarna som att det även omfattar hushåll med kompletterande försörjningsstöd. Förskole- och grundskolenämnden önskar ändra denna hantering till hushåll utan skattepliktig inkomst betalar ingen avgift. Förändringen innebär att vårdnadshavare med kompletterande försörjningsstöd, som har en låg skattepliktig inkomst, ska kunna debiteras för förskole-/fritidshemsplaceringen utifrån sin faktiska inkomst.

Eftersom socialnämnderna påverkas av föreslagen förändring genomförs en förvaltningsremiss som en del av stadsledningskontorets beredning av ärendena till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Svaret ska efter beviljat anstånd skickas till stadsledningskontoret senast 10 februari 2023.

Förvaltningen avstyrker hemställan. Bedömningen är att förändringen inte löser de risker som finns för felaktig ekonomisk belastning för vårdnadshavare med försörjningsstöd och ser en risk för ökade kostnader i form av ökat utbetalt försörjningsstöd. Förvaltningen kan inte heller se att det kommer att bidra till att förbättra inskrivningsgraden i skolor och förskolor som präglas av socioekonomisk utsatthet eftersom förändringen innebär att fler personer blir debiterade och personer som tidigare varit avgiftsbefriade nu riskerar att få en avgift. Däremot bidrar ändringen till en ökad likabehandling av kommuninvånarna.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Föreslagen förändring bedöms innebära ökade kostnader för förvaltningen i form av ökat utbetalt försörjningsstöd. Det är först när personer med kompletterande försörjningsstöd blir helt självförsörjande som de faktiskt har betalningsförmågan. Fram till dess kommer förvaltningen att behöva bevilja avgiften som en utgift i beräkningsunderlaget för försörjningsstöd och den enskilde får sedan betala sin faktura.

Verksamhetssystemet Treserva stödjer inte möjligheten att räkna på hur många hushåll som kommer att påverkas av föreslagen förändring varför det inte går att beräkna ökningen av utbetalt försörjningsstöd.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Likställighetsprincipen, som uttrycks i 2 kap. 3 § kommunallagen, har betydelse för avgiftsuttaget i kommunal verksamhet. Principen innebär att kommuner ska behandla sina kommuninvånare lika, kommunmedlemmar som befinner sig i motsvarande läge ska betala samma avgifter, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Förvaltningens bedömning är att förslaget ligger i linje med likställighetsprincipen, alla med en skattepliktig inkomst får en faktura utifrån sin faktiska inkomst och alla med en icke skattepliktig inkomst får ingen avgift.

I remissutskicket skrivs ”Syftet med förändringen är enligt de båda förvaltningarna dels att förbättra inskrivningsgraden i skolor och förskolor som präglas av socioekonomisk utsatthet, där inte minst den tidiga språkliga träningen är viktig för den fortsatta skolgången”. Förvaltningen kan inte se att föreslagen ändring kommer att bidra till att förbättra inskrivningsgraden i skolor och förskolor som präglas av socioekonomisk utsatthet eftersom förändringen innebär att fler personer blir debiterade och personer som tidigare varit avgiftsbefriade nu riskerar att få en avgift. Förvaltningen ser också en risk i att föreslagen förändring kan påverka motivationen för försörjningstagare att ta någon form av timanställning, aktivitetsersättning m.m. eftersom det innebär att det kan leda till en faktura för förskole-/fritidshemplaceringen.

Samverkan

Behöver inte tas upp som information

Bilagor

1. Hemställan hos kommunfullmäktige om reviderade fritidshemsavgifter
2. Hemställan hos kommunfullmäktige om reviderade avgifter för förskola och pedagogisk omsorg
3. Avgiftsbilaga KF budget 2023
4. Översyn av fritidshemsavgifter – en rekommendation om avgiftshantering för vårdnadshavare med ekonomiskt bistånd

Ärendet

Förskole- och grundskolenämnden har inkommit med varsin hemställan till kommunfullmäktige avseende revidering av avgifter för förskola och pedagogisk omsorg respektive fritidshemsavgifter. Hushåll som erhåller försörjningsstöd betalar ingen avgift önskas ändras till hushåll utan skattepliktig inkomst betalar ingen avgift. Förändringen innebär att vårdnadshavare med kompletterande försörjningsstöd ska kunna debiteras för förskole-/fritidshemsplaceringen utifrån sin faktiska inkomst. Remissvaret ska efter beviljat anstånd skickas till stadsledningskontoret senast 10 februari.

Beskrivning av ärendet

Förskole- och grundskolenämnden har inkommit med varsin hemställan till kommunfullmäktige avseende revidering av avgifter för förskola och pedagogisk omsorg respektive fritidshemsavgifter, se bilaga 1 och 2.

Eftersom socialnämnderna påverkas av föreslagen förändring genomförs en förvaltningsremiss som en del av stadsledningskontorets beredning av ärendena till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Nedan redogör stadsledningskontoret för det som framkommit kopplat till ärendet utifrån nämndernas hemställan och annan bakgrundsinformation från förvaltningarna.

I nuvarande regler avseende förskole- och fritidshemsavgifter framgår att *hushåll som erhåller försörjningsstöd betalar ingen avgift*, vilket tolkas av socialförvaltningarna som att det även omfattar hushåll med kompletterande försörjningsstöd. Förskole- och grundskolenämnden önskar ändra denna hantering till *hushåll utan skattepliktig inkomst betalar ingen avgift*. Förändringen innebär att vårdnadshavare med kompletterande försörjningsstöd, som har en låg skattepliktig inkomst, ska kunna debiteras för förskole-/fritidshemsplaceringen utifrån sin faktiska inkomst.

Syftet med förändringen är enligt de båda förvaltningarna att förbättra inskrivningsgraden i skolor och förskolor som präglas av socioekonomisk utsatthet, där inte minst den tidiga språkliga träningen är viktig för den fortsatta skolgången. Förskoleförvaltningen har även ett uppdrag från sin nämnd att öka inskrivningsgraden och det finns även ett nytt lagkrav från 2023 som handlar om att få fler barn i förskola. Ytterligare ett syfte med förändringen är att hanteringen hos förvaltningarna redan idag även utgår från andra kategorier av vårdnadshavare, exempelvis studenter. De betalar heller ingen avgift. Nämnderna vill ändra till det som är den faktiska tillämpningen idag.

Både förskole- och grundskoleförvaltningen har identifierat att hanteringen av avgifter för vårdnadshavare med försörjningsstöd i vissa fall har lett till att vårdnadshavare satts i skuld eller fått felaktiga avgifter, trots att de enligt regelverket inte ska betala någon avgift för förskola eller fritidshem, vilket påverkar föräldrarnas vilja att ansöka om förskola och fritidshem negativt.

Idag behöver vårdnadshavare uppvisa intyg om försörjningsstöd för att få avgiftsbefrielse. Regeln att vårdnadshavaren själv ska begära ut och skicka in intyg om försörjningsstöd, är ytterligare en administrativ rutin som innebär risk för felaktigheter enligt förvaltningarna. När vårdnadshavare på grund av språkliga brister eller andra skäl inte förstår eller klarar av att genomföra detta, betraktar förvaltningarna detta som att inget bevis om försörjningsstöd finns, och faktura måste således utgå (förvaltningarna arbetar för att ersätta denna rutin med annan intern kontroll, det vill säga inkomstkontroll i efterhand mot Skatteverket).

Ytterligare en risk för skuldfälla finns enligt förvaltningarna när en vårdnadshavare som haft försörjningsstöd återgår i arbete, helt eller delvis. Då är det vårdnadshavarens ansvar att själv kontakta förskole/grundskoleförvaltningen och berätta om detta.

Vårdnadshavaren är då betalningsskyldig för förskola/fritidshemmet, men vårdnadshavare missar ofta att höra av sig till förskole/grundskoleförvaltningen för att berätta om sin nya inkomst. Tiden går och eftersom förskole/grundskoleförvaltningen debiterar avgiften i efterhand för den tid vårdnadshavaren haft inkomst, kan en anseelig skuld växa, som sträcker sig upp till tre år bakåt i tiden. För familjer med redan skör ekonomi kan detta räcka för att hamna i skuld och till och med i förlängningen hos Kronofogdemyndigheten.

Sammanfattningsvis kan dagens hantering för vårdnadshavare med försörjningsstöd innebära följande risker för felaktig ekonomisk belastning kopplade till inskrivning i förskoleverksamhet och fritidshem enligt förvaltningarna:

- Vårdnadshavare uppger fel inkomsttyp
- Vårdnadshavare levererar inte intyg om försörjningsstöd
- Vårdnadshavare uppdaterar inte sin inkomstuppgift vid övergång till förvärvsarbete

Förskole/grundskoleförvaltningen menar att en rimlig lösning på problemet är att vårdnadshavare med kompletterande försörjningsstöd, det vill säga som har en låg skattepliktig inkomst, bör kunna debiteras för förskole-/fritidshemsplaceringen utifrån sin faktiska inkomst. Om betalningssvårigheter fortfarande föreligger kan denna faktura betalas av socialtjänsten.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att förslaget om ändring ligger i linje med likställighetsprincipen (2 kap. 3 § kommunallagen), alla kommuninvånare kommer att behandlas lika. Alla med en skattepliktig inkomst får en faktura utifrån sin faktiska inkomst och att alla med en icke skattepliktig inkomst får ingen avgift.

Förvaltningens bedömning är att förändringen inte löser de risker som finns för felaktig ekonomisk belastning för vårdnadshavare med försörjningsstöd. Socialförvaltningarna betalar aldrig enskildas fakturor för barnomsorg utan utgiften godkänns i beräkningsunderlaget vid ansökan om försörjningsstöd och den enskilde betalar sedan själv fakturan. Många personer med försörjningsstöd har redan så stora skulder att ännu en obetald faktura inte spelar någon roll. Det kommer fortsatt också vara den enskildes ansvar att meddela ökade/minskade skattepliktiga inkomster.

Vid avslag på ansökan om försörjningsstöd, om de av någon anledning inte uppfyller kriterierna för att beviljas bistånd, uppstår risk för skuld gällande förskole-/fritidshemsplaceringen.

Risken för obetalda fakturor och växande skulder fortsätter därför i och med föreslagen förändring för de personer med kompletterande försörjningsstöd som framöver bedöms kunna debiteras för förskole-/fritidshemsplaceringen.

Förvaltningen ser också en risk i att föreslagen förändring kan påverka motivationen för försörjningstagare att ta någon form av timanställning, aktivitetsersättning m.m. eftersom det innebär att det kan leda till en faktura för förskole-/fritidshemsplaceringen. Språkliga hinder eller andra skäl kan göra att den enskilde inte nödvändigtvis förstår att avgiften är av sådant slag att den kan godkännas som utgift i beräkningsunderlaget vid ansökan om försörjningsstöd.

Förvaltningen kan inte se att föreslagen ändring kommer att bidra till att förbättra inskrivningsgraden i skolor och förskolor som präglas av socioekonomisk utsatthet

eftersom förändringen innebär att fler personer blir debiterade och personer som tidigare varit avgiftsbefriade nu riskerar att få en avgift. Socialtjänstens arbete för att skapa aktiviteter som succesivt leder närmare sysselsättning och självförsörjning kan däremot skapa ökad inskrivning i förskola och i pedagogisk omsorg och fritidshem.

Att avskaffa kravet på månatligt intyg om försörjningsstöd kommer att innebära mindre administration för förvaltningens berörda socialsekreterare. Att kontrollera att rätt avgift beslutats för förskole-/fritidshemplaceringen kan komma att generera mer administration.

Gällande förslaget om alternativa arbetssätt i framtiden i dokumentet *Översyn av fritidshemsavgifter – en rekommendation om avgiftshantering för vårdnadshavare med ekonomiskt bistånd* (bilaga 4). Där resoneras kring samtyckesrutiner med socialförvaltningarna om att skicka över en sammanställning från varje socialförvaltning regelbundet för att kunna kontrollera vilka uppgifter om försörjningsstöd som stämmer eller att socialförvaltningarna regelmässigt ska informera grundskoleförvaltningen så fort ett försörjningsstöd förändras i någon riktning. Där är förvaltningens bedömning, oaktat samtycke, att den enskildes integritet och rådande sekretess aldrig kan stå över förvaltningars behov av att kunna kontrollera uppgifter enskilda lämnat i syfte att fakturera rätt avgift.

Utifrån ovan identifierade risker väljer förvaltningen att avstyrka hemställan.

Beslutet ska skickas till:

Stadsledningskontoret

Jörgen Larzon

Avdelningschef

Annika Ljungh

Förvaltningsdirektör